

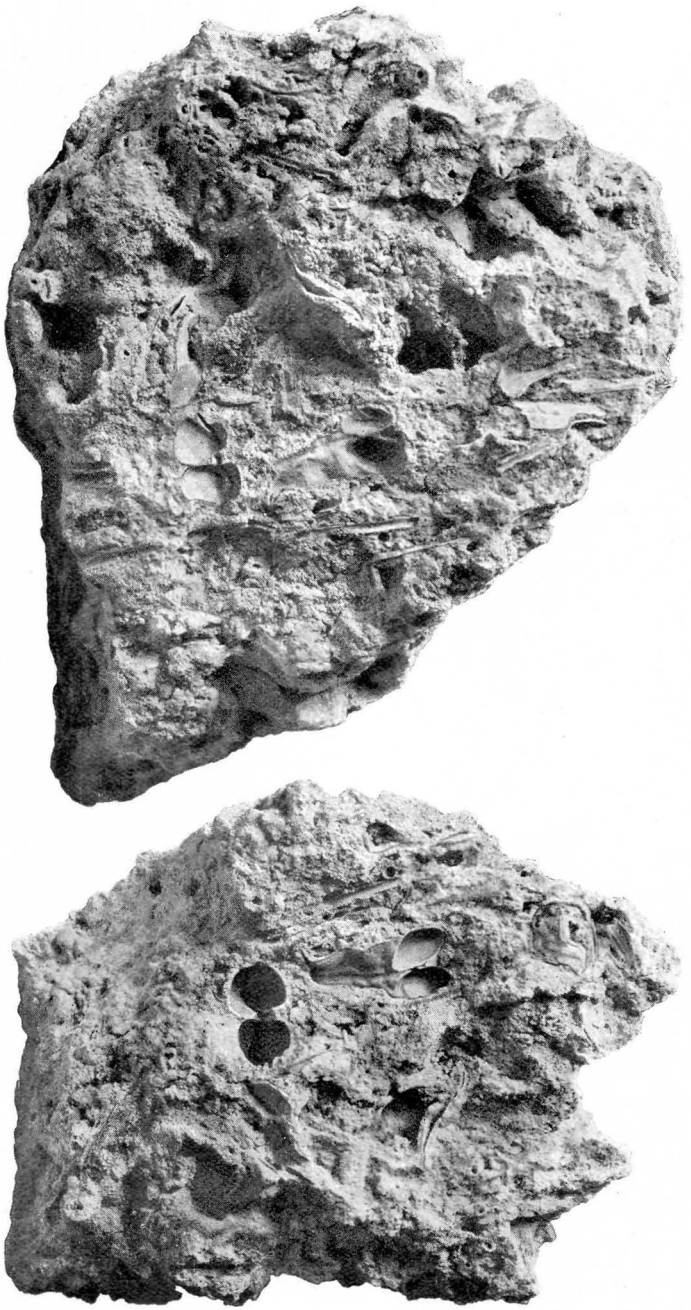
Kildekalk med Blæretang og Bøg.

Af KARL A. GRÖNWALL.

(Meddelt med Tilladelse af Kommissionen for Danmarks
geologiske Undersøgelse.)

I Sommeren 1906 fandt jeg paa Stranden lige Nord for Liselund paa Møen et løst Stykke Kildekalk, ca. 25 cm. i Tværmaal. Kildekalken var noget rødfarvet af Jærnökker og indeholdt temmelig tydelige Planteaftryk; i Kalkmassen laa der en ca. 2 cm. stor Sten af Silurkalk. Foruden nogle vel bevarede Bøgeblade og forskellige Aftryk af Græsstraa fandtes der i Kildekalken ogsaa nogle ejendommelige Planteaftryk, som jeg ikke med det samme kunde tyde. Først tænkte jeg paa Vingefrugterne af Ahorn, men blev snart nødsaget til at forlade denne Tydning, da det viste sig, at de paagældende Aftryk, næsten runde Hulrum, der forekommer parvis, maatte hidrøre fra den almindelige Blæretang. Dette fremgaar ikke alene af Blærernes Form og Stilling samt Bladets Form, men Overfladen af Bladet viste ogsaa i Aftryk fuldkommen tydelig de karakteristiske smaa Ophøjninger paa Bladets Epidermis, som betegner Slimvakuolernes Aabninger. Det interessante Stykke er afbildet i omstaaende Figur.

Selve Forekomsten af Kildekalk ved Liselund var ikke til at iagttage i Sommeren 1906 og synes at være ganske ødelagt eller dækket ved Skred. At de løse Stykker stammer her fra Stedet, er der dog ingen Tvivl om. Museumsinspektør HINTZE har nemlig velvillig meddelt mig (efter hans Iagttagelser paa Stedet i Aarene 1904—

Kildetekalk fra Liselund, visende Aftryk af Blæretang. Ca. $\frac{5}{16}$ n. St. Povl. HARDER fot.

1905), at der i November 1904 var et Parti Kildekalk i mægtige Blokke synligt i Klintefoden ca. 250 Meter Nord for den senere sammenskredne »Kapelkløft«. Kildekalken indesluttedes paa Siderne af stenfrit Ler, der fra Klintens fulde Højde i en stor synklinal Fold strakte sig ned til Strandbredden; Foldens laveste Del dækkedes paa en Strækning af nogle faa Meter af Strandbreddens Sten. Den dalformede Sænkning var stærkt vandførende, tilsyneladende noget i Skred, og saa opblødt, at det ikke var muligt nærmere at undersøge, om Kildekalkblokkene med Skred var ført ned til Stranden fra et højere liggende Parti, eller om det var en paa Stedet dannet fast Væg, der kun var sprængt ved Bevægelser indefra. HINTZE anser det sidste for det rimeligste, da Strandstenene udfor Stedet var sammenkittede til et Kalkkonglomerat. Da andre Opgaver den Gang beskæftigede ham, gjorde han ikke noget ved Kildekalken udover at konstatere dens Tilstedeværelse og dens Rigdom paa Bladaftryk. Først efter den store Indstyrtning ved Liselund den 5. Nov. 1905 besøgte HINTZE dette Sted paany. Til Trods for, at det var uberørt af denne Tildragelse, var dog den faste Kildekalk da ikke til at finde; enten var den dækket af mindre Skred, eller ogsaa havde Stormfloden den 31. December 1904, der angreb Klinterne stærkt, skyllet Forekomsten med sig. At det sidste i hvert Fald delvis er sket, kan man med Sikkerhed udtale, da HINTZE senere paa Stranden Nordvest for Lokaliteten har fundet talrige Kildekalkstykker, paa hvilke han særlig henvendte sin Opmærksomhed, da de bød et Middel til Bestemmelse af Materialvandringen paa denne Del af Kysten.

Den nærmeste Maade at forklare den paradoxale Forekomst af Blæretang i Kildekalk sammen med Bøgeblad, synes mig være, at Havet, maaske ved en Stormflod, har skyllet Blæretangen op paa Klintefoden, hvor Kildekalken var under Dannelse; de historisk kendte Stormfloder

har ved Møens Klint skyllet Vragstumper og andre Genstande op til betydelig Højde over den almindelige Vandstand. En anden Mulighed, som der dog ikke er saa stor Sandsynlighed for, er, at Svømmefugle, Maager eller lignende, har slæbt Tangen med sig sammen med en Musling, der har været fastvokset ved den, og saa har ladet den falde ned i Vandløbet paa Klinten.

Fra Møens Klint er Kildekalk tidligere blevet omtalt af flere andre Forfattere.

Saaledes omtaler PUGGAARD¹⁾ Kildekalk fra Bakkerne mellem Hellehavnsnakke og Lilleskov, altsaa et godt Stykke længere mod Nordvest. At Dannelse af Kildekalk endnu foregaar paa et Sted som Møens Klint, er ikke til at undre sig over; selv om det ikke er store Vandmængder, der fra Klinten bevæger sig ned til Havet, er der dog de gunstigste Betingelser tilstede for Dannelse af Kildekalk.

Paa Rügen har jeg ogsaa ved et Besøg i Sommeren 1906, ved det lille Fyrtaarn Syd for Stubbenkammer, fundet en Kildekalk under Dannelse, indesluttende Bøgeblad.

Man har saaledes nu fundet Bøgeblad i Kildekalk, hvis Dannelse endnu ikke er afsluttet, paa tre Steder, nemlig Lellinge²⁾, Liselund paa Møen og Syd for Stubbenkammer paa Rügen³⁾.

¹⁾ PUGGAARD, C. Møens Geologie. 1852. S. 245—246. Denne Forekomst er allerede omtalt af FORCHHAMMER i Danmarks geognostiske Forhold 1835, S. 107—108. ELBERLING (Undersøgelser over nogle danske Kalktufdannelse, Vid. Medd. Naturhist. Forening 1870) omtaler ogsaa Kildekalken ved Liselund, men har ikke besøgt den.

²⁾ GRÖNVALL, K. A., Recent kalktuf ved Lellinge. Medd. D. G. F. No. 4. S. 77—78. 1897.

³⁾ Ved D. G. F.s Møde den 5. Dec. 1907 meddelte Hr. mag. sc. R. H. STAMM, at han i Nærheden af Middelfart i Kongebroskoven havde fundet Kildekalk under Dannelse med levende Mos. inkrusteret af Kalken og indeholdende Blade og Frugter af Bøg.